

Modlitba

I. Náčrt

Krátka osnova

1. Prečo sa modliť – Mat 6,5-13; Ján 15,15; Luk 11,1
2. Ako sa modliť – Ž 139,23.24; 1 Tes 5,17
3. Čo by mala modlitba obsahovať

Aj keď modlitba je vo všetkých náboženstvách javom všeobecne rozšíreným, nájdú sa aj takí, ktorí modlitbu pokladajú za niečo zbytočné. Domnievajú sa, že sa bez nej zaobídu.

Modlitba je základom náboženskej skúsenosti človeka. Napriek tomu, že v stovkách kníh sa o význame modlitby tak veľa píše a hovorí, pre niektorých kresťanov modlitba zostáva zdrojom frustrácie a nudnou povinnosťou, ktorú Boh „vyžaduje“ od svojich detí.

Spôsob, ako sa modlíme, svedčí o tom, v akého Boha veríme. Naše predstavy o Bohu, o jeho charaktere a o jeho vzťahu k nám ovplyvňujú spôsob, ako k nemu v modlitbe prichádzame. Samozrejme, modlitba odhaľuje aj na náš charakter, pretože ukazuje, ktoré hodnoty sú pre nás dôležité, ako uvažujeme a či myslíme len na seba alebo aj na iných. Modlitba tak zohráva dôležitú úlohu v živote kresťana.

1. Prečo sa modliť – Mat 6,5-13; Ján 15,15; Luk 11,1

Ježiš Kristus najlepšie vedel, ako sa rozprávať s Bohom. Bol nielen človekom, ale zároveň aj Bohom. Vo svojej Reči na vrchu nám dal konkrétne rady, ako sa modliť.

V Mat 6,5-8 nás upozorňuje, aby sme sa nedomnievali, že čím viac toho na modlitbe povieme, tým väčšiu šancu máme, že Boh nás vypočuje. Ježiš výslovne hovorí, že je to pohanské chápanie modlitby, založené na nesprávnej predstave

o Bohu – Bohu, ktorého treba prehovárať a nútiť, aby niečo pre ľudí vykonal. Vyplýva z nesprávneho pochopenia hriechu a Božieho charakteru.

Keby bola pravda, že hriech zmenil Boží postoj k nám, potom by sme museli premýšľať, ako túto tragickú skutočnosť zmeniť alebo napraviť. Modlitba by bola jedným z prostriedkov, ktorým by sme donútili „Božiu nechotnú ruku“ k tomu, že nakoniec, dotknutý našou zbožnosťou či neodbytnosťou, bude s nami súhlasiť a vykoná to, o čo sme ho tak úpenlivo prosili.

Ak však hriech nemení Boha, ale nás a náš vzťah k nemu, potom je modlitba dôležitým nástrojom komunikácie s Bohom a lepšieho poznania Boha aj seba.

Zmyslom modlitby nie je oznámiť Bohu naše potreby a prania, pretože, ako Ježiš hovorí, on predsa „vie, čo potrebujete skôr, ako ho prosíte“. (Mat 6,8) Účelom modlitby nie je Boha prehovárať, „spracovávať“. Veď Ježiš povedal, že „sám Otec vás miluje“. (Ján 16,26.27)

A tak stojíme pred otázkou: Aký je teda zmysel modlitby? Ak poslaním modlitby nie je oznámiť Bohu naše potreby a prosby, prečo sa vlastne modliť?

Biblia ukazuje, že zmyslom modlitby je predovšetkým rozhovor, spoločenstvo s Bohom. O Ježišovi čítame, že sa modlil aj celú noc. (Luk 6,12) Po prečítaní tohto verša nás napadne otázka: Ako sa Ježiš mohol modliť celú noc bez toho, aby sa neopakoval? V jeho prípade to tak určite nebolo, pretože on sám takýto prístup k modlitbe odsudzoval, ako sme pred chvíľou uviedli.

Väčšine z nás sa pravdepodobne už niekedy stalo, že sme sa tak zarozprávali so svojim dobrým priateľom, že sme ani nezbadali, koľko času ubehlo. Zrejme to tak bolo aj v Ježišovom prípade pri jeho celonočných modlitbách. Náš modlitebný život závisí od toho, akú predstavu a aký vzťah máme k Bohu.

Jednou z pozoruhodných skutočností Ježišovho modlitebného života bolo, že Boha oslovoval *Abba* – „otecko“ (po aramejsky). Tým nám Ježiš ukazuje, že k Bohu môžeme pristupovať s dôverou a láskou, podobne, ako dieťa prichádza ku svojim milujúcim rodičom. Ježiš uisťoval svojich poslucháčov, že nebeský Otec je ochotnejší dať svojim deťom dobré veci než najlepší pozemskí rodičia. (Mat 7,9-11; Luk 11,13)

Ježiš nás upozorňuje, že by bol rád, keby sme sa pokladali za jeho priateľov. (Ján 15,15) Okrem toho tiež povedal, že „kto videl mňa, videl aj Otca“, pretože „ja a Otec sme jedno“. (Ján 14,9; 10,30) Z toho vyplýva, že nádherný vzťah k nám ľudom nemá len Ježiš, ale aj Otec. Pre správny rozvoj modlitebného života je nesmierne dôležité uvedomiť si, že rovnako ako Otec a Syn, aj Duch Svätý chce mať s nami otvorené, priateľské vzťahy. (Rim 8,31) Len tak môžu byť naše rozhovory s Bohom priame, čestné a otvorené. Boh nechce, aby sme sa ho báli, pretože láska a strach sa navzájom vylučujú. (1 Ján 4,18) Niet pochýb o tom, že k Bohu musíme pristupovať úctivo; nie však v strachu, pretože strach negatívne ovplyvňuje náš vzťah k nemu.

2. Ako sa modliť – Ž 139,23.24; 1 Tes 5,17

Predstavte si, že by ste mali možnosť rozprávať sa s Bohom priamo, ako sa rozprávate so svojim priateľom. O čom by ste spolu hovorili? Kto by mal začať rozhovor? Považovali by ste za vhodné a slušné, aby ste rozhovor začali ako prvý a celý čas by ste bez prestávky rozprávali a potom by ste jednoducho skončili? Keď sa modlíme, zvyčajne rozprávame len my, potom povieme „amen“ – a ideme za svojou prácou alebo spať. Je zrejmé, že keby sme sa takto správali ku svojim priateľom, asi by sme ich veľa nemali. Ak má byť modlitba rozhovorom, musíme tiež toho druhého počúvať, dovoliť mu, aby nám oznámil, čo má na srdci. Ako však viesť takýto dialóg s Bohom?

Chápeme, že pre našu hriechnosť sa dnes nemôžeme s Bohom rozprávať tvárou v tvár. Napriek tomu (alebo práve preto) sa Boh chce zhovárať s nami. V jednej z predchádzajúcich lekcí sme povedali, že Boh nás oslovuje prostredníctvom svojho slova, Biblie. Existujú ľudia, ktorí sa chvália, že sa dokážu modliť celé hodiny. Pri rozhovore s nimi však zistíte, že málo čítajú Bibliu. Naše modlitby budú mať pre nás väčší význam a vo väčšej miere ovplyvnia náš život, keď štúdium Božieho slova spojíme s modlitbou. Prostredníctvom svojho slova nám Boh dáva odpovede na naše otázky. Analogicky platí, že Biblii správne porozumieme len v modlitbe. Biblia a modlitba teda patria k sebe.

Dôležitá otázka týkajúca sa modlitby znie: O čom by sme sa mali rozprávať s Bohom? Niektorí veriaci si asi myslia, že pri modlitbe (a zvlášť verejnej) majú hovoriť len o vznešených záležitostiach. Tak sa stáva, že spomínajú veci, na ktoré zrejme nikdy inokedy ani nepomyslia. Dôsledkom toho sa modlitby neraz veľmi ľahko skĺznu do ošúchaných fráz, pri ktorých už človek ani nerozmýšľa. Ako trápne a naprázdno vyznievajú, keď si predstavíme, že by sme sa s Bohom rozprávali priamo, tvárou v tvár ako s priateľom. Je dôležité uvedomiť si, že v rámci dobrého, úzkeho a priateľského vzťahu žiadne témy nie sú tabu. Neexistuje nič, o čom by sme s Bohom nemohli hovoriť otvorene, nech už by sa nám to zdalo akokoľvek súkromné alebo bežné, možno až banálne.

V každom rozhovore sa vyskytnú nejaké otázky. Pretože modlitba je nástroj komunikácie s Bohom, majú aj v modlitbe otázky svoje miesto. Jób veľmi výstižne vyjadril, čo práve prežíval, a nemal strach sformulovať to do otázok. (Jób 30,20) Jeho priatelia si robili starosti, že tým urazí Boha a tak si ešte viac skomplikuje už beztak zlú situáciu. Na konci knihy ho však Boh chváli. (Jób 42,7) Boh dobre chápal, že Jóbove náreky boli vyvolané jeho zúfalstvom z toho, že s ním Boh prestal komunikovať. Tým Jób jasne ukázal, ako veľmi mu záleží na fungujúcom vzťahu s Bohom. Boh tomu, samozrejme, rozumel.

Je veľmi dôležité, aby sme v modlitbe vyjadrili otázky, ktoré nás trápia a s ktorými zápasíme. Nemáme sa snažiť svätuškársky ich v sebe potlačiť. V takom prípade je pre Boha veľmi ťažké dať odpoveď na to, čo nás tak veľmi trápi. Stáva sa, že tým, čo v zúfalstve hľadajú odpovede na neľahké otázky života, kresťania niekedy – iste s dobrým úmyslom, ale v neznalosti – hovoria: „Takto nesmieš ani myslieť, nie to ešte [nahlas] vysloviť.“ Alebo: „Keby si bol dobrým kresťanom, nepýtal by si sa tak.“ Písmo nás však vyzýva: „...vylievajte si pred ním srdce!“ (Ž 62,9)

Dôverný vzťah sa vytvorí len tam, kde funguje otvorená komunikácia o všetkom, čo človek prežíva, čo ho trápi, s čím si nevie rady, ale aj z čoho má radosť a čo sa mu podarilo. Aby sa modlitba stala nástrojom, ako poznať Boha a získať odpovede na otázky, o ktorých človek uvažuje, je nevyhnutná *čestnosť v modlitbe*.

Biblia uvádza mnoho príkladov, keď ľudia v modlitbe čestne vyjadrili svoje pocity. (Ž 77,7-10; 137,9; 139,19-22) Je zaujímavé, že najdlhšia kniha Biblie, kniha Žalmov, je vlastne zbierka modlitieb. Tieto modlitby majú nesmiernu hĺbku a vyjadrujú celé spektrum ľudských emócií – radosť a zúfalstvo, nesmierne blaho, ale aj úplnú biedu.

Keď sa modlíme, mali by sme Bohu čestne povedať, čo cítime. Nemá zmysel hovoriť Bohu, čo sa domnievame, že by rád počul (a čo možno ani necítíme). Jediný spôsob, ako môže Boh niečo pre nás a v nás vykonať, ako nás môže

zmeniť, je čestne priznať svoj stav, uvedomiť si situáciu, v ktorej sa nachádzame, a spolu s Dávidom povedať: „Skúmaj ma, Bože, a poznaj moje srdce, skúšaj ma a poznaj moje zmýšľanie! Hľad', či som na ceste trápenia a ved' ma cestou večnosti!“ (Ž 139,23.24)

3. Čo by modlitba mala obsahovať

Pri štúdiu modlitieb, ktoré sa nachádzajú v Biblii, zistíme, že obsahujú štyri základné časti. Tou prvou je oslava a chvála Boha. Kniha Žalmov znamená v hebrej-čine „kniha chvál“. Boh, ako Stvoriteľ, je vlastne jediný, kto si skutočne zaslúži, aby bol oslavovaný. (2 Moj 20,3) Poradie prosieb v modlitbe Otčenáš ukazuje, že Boh sám a jeho sláva sú dôležitejšie než to, čo má pre nás urobiť. Ak bude oslava Boha v našich modlitbách na prvom mieste, lepšie si uvedomíme, kto je Boh a kto sme my. Naše modlitby budú zamerané na Boha, nie sebecky na nás.

S oslavou a chválou Boha úzko súvisí **vd'ačnosť**. Vychádza z uvedomenia, že pôvodcom všetkého, čo má v živote skutočnú hodnotu, je Boh. (Jak 1,17) On je dokonca zdrojom života. (Sk 17,25) Naša služba a poslušnosť, k čomu by nás naše modlitby mali vždy viesť, získavajú takýmto spôsobom tú správnu motiváciu a perspektívu. Všetko, čo kresťan koná, by malo vychádzať z hlbkej lásky a vd'ačnosti voči Bohu. Oslava sústreďuje našu pozornosť na to, **kto Boh je**, vd'ačnosť zase na to, **čo pre nás vykonal**.

Vedomie Božej veľkosti a láskavého zaobchádzania s nami nás privádza k ďalšiemu aspektu modlitby – k **vyznaniu**. Božiu prítomnosť nie je možné prežívať bez toho, aby sme si neuvedomili svoju hriechnosť a nedostatočnosť. V modlitbe Otčenáš je zahrnutá prosba o Božie odpustenie. (Mat 6,12) Kým sme na tomto svete, nikdy sa nestane, že by sme v modlitbe nemuseli prosiť o odpustenie našich hriechov. Aby však vyznanie splnilo svoj zmysel, nemôže zostať na všeobecnej úrovni. Musíme vyznať konkrétne hriechy.

Najznámejším aspektom modlitby je **prosba**. Pre mnohých je modlitba synonymom prosenia. Aj keď je v tomto prípade zmysel modlitby nesprávne zúžený, nemali by sme váhať predložiť Bohu svoje prosby. Musíme však pamätať, že Boh sa viac stará o to, čo potrebujeme, než o to, čo chceme. (Fil 4,19) Musíme dovoliť, aby on zostal Bohom, t.j. aby sa stala jeho vôľa. Modlitbou si nemáme od Boha vynu-covať, čo my chceme. Boh nie je džin z rozprávky o Aladínovej lampe a modlitba nie je magický prostriedok, ktorým môžeme s Bohom manipulovať a nútiť ho plniť naše príkazy alebo uskutočniť naše predstavy. Boh počuje každú našu modlitbu. To však neznamená, že ju podľa našich prianí aj vypočuje.

Ak sa budeme modliť takýmto spôsobom, modlitba sa pre nás stane niečím prirodzeným, nevyhnutným, bez čoho sa nezaobídeme a z čoho budeme mať radosť. Naš modlitebný život sa bude prehlbovať. Boh nám bude bližší a reálnejšie budeme prežívať jeho prítomnosť v každodennom živote. *To bude pre nás tým najväčším uspokojením z nášho modlitebného života*, ešte väčším než skúsenosti a odpovede, ktoré určite prežijeme a dostaneme. V dnešnom kresťanskom svete je veľa tých, čo sa o svoje skúsenosti a Božie zaslúbenia zaujímajú len preto, aby sa vyriešili ich problémy a naplnili ich potreby. Poznanie Božieho charakteru je pre nich druhoradé. Spoločenstvo s Bohom, dôvera v neho, pokoj a istota vo vzťahu s ním je však to najdrahšie a najkrajšie, čo na tomto svete môžeme mať.

II. Výkladové poznámky

Biblická hodina o modlitbe by mala byť zaradená na tomto mieste v poradí, t.j. po tom, čo sme s ľuďmi hovorili o ospravedlnení, pokání a odovzdaní. Nemôžeme ju zaradiť skôr, pretože ľudia ešte o Bohu veľa nevedia.

Niekedy sa medzi veriacimi diskutuje o otázke, aký jazyk používať pri modlitbe. Ak bola Nová zmluva napísaná v gréčtine koiné, t.j. v jazyku jednoduchých ľudí, ak Ježiš oslovoval svojho nebeského Otca Abba, teda tak, ako bežne hovoril, t.j. po aramejsky, z toho vyplýva, že modlitba nevyžaduje nejaký špecifický jazyk. Jazyk, ktorý bežne v našich rozhovoroch používame, je vhodný aj pri modlitbe. Hlavné je, aby sme ním boli schopní dobre vyjadriť svoje myšlienky, pocity a túžby, to, čo nás teší, ale aj trápí.

Zmyslom modlitby nie je mechanické opakovanie naučených alebo predpísaných formúl. Keď dal Ježiš svojim učeníkom ako vzor modlitbu Otčenáš, nemyslel tým, že znenie tejto modlitby má byť bezducho opakované, aby sme upúťali Božiu pozornosť. Dve rôzne verzie tejto modlitby (Mat 6; Luk 11) jasne ukazujú, že Ježiš nám ju chcel predstaviť ako vzor, čo všetko by modlitba mala obsahovať, a nie ako doslovný predpis toho, čo máme stále opakovať. Je iste nesprávne, ak sa modlíme len túto modlitbu a nikdy sa nemodlíme vlastnými slovami. Rovnako nesprávne je

však aj to, keď sa túto modlitbu odmietame modliť.

Modlitba Otčenáš nás učí, že:

- naše modlitby majú byť konkrétne
- Božie záležitosti, jeho charakter, kráľovstvo a jeho vôľa, majú prednosť pred našimi záležitosťami
- máme byť ochotní odstrániť prekážky, ktoré by bránili nášmu duchovnému rastu.

Modlitba môže mať rôzne formy. Verejné a súkromné modlitby plnia odlišné funkcie. Keď sme sami s Bohom, môžeme slobodne vyjadriť svoje najhlbšie myšlienky a pocity. Verejná modlitba má vyjadrovať myšlienky a túžby skupiny ľudí, nie jednotlivca. Nemá to byť súkromná modlitba prednesená na verejnosti. Aby verejná modlitba bola efektívna, je vhodnejšie, aby bola vopred pripravená a premyslená vo vzťahu k poslucháčom.

S modlitbou úzko súvisí otázka pôstu. Je potrebné uvedomiť si, že zmyslom pôstu nie je donútiť Boha vykonať niečo, čo by inak nevykonal, ale nájsť si čas (inak zabratý prípravou jedla, jedením a trávením) na modlitbu a očistiť organizmus, aby bol vnímavejší a citlivejší na to, čo nám chce Boh zjaviť. (Mat 6,16-18; Mar 2,18-20) Pôst je vonkajším prejavom úplného odovzdania sa, ochoty vzdať sa všetkého (aj toho, čo nám inak pôsobí radosť a samo osebe nemusí byť zlé), načúvať Bohu a poslúchať ho.

V poslednom čase sa modlitebné skúsenosti (vypočutie prosieb) často používajú ako určité duchovné vydieranie. „Ja som sa modlil a mal som takúto skúsenosť. Ak ty nemáš podobnú skúsenosť, asi si sa modlil nesprávne, alebo je to dôkaz, že nie si na patričnej duchovnej úrovni.“ Ako sme vysvetlili vo výkladovej časti, takéto uvažovanie je založené na nesprávnych predpokladoch a predstavách o Bohu. Predstaviť svoju modlitebnú skúsenosť ako záväzný model alebo návod, čo majú konať a prežívať aj ostatní, je veľmi nebezpečné!

Je pravda, že na jednej strane platí „nemáte, lebo neprosíte“ (Jak 4,2), ale na druhej strane je pravda aj to, že Boh musí zostať zvrchovaným Pánom. Nemožno si od neho vynucovať čokoľvek, a to ani v modlitbe. Tieto dva aspekty pravdy musia vždy zostať v rovnováhe.

Boh dáva každému z nás modlitebné skúsenosti, aby nám ukázal, že náš vzťah s ním nie je len teória. Skúsenosti sú však vždy osobné, a teda „neprenosné“.

III. Praktické dôsledky

Pavel nás vyzýva: „Neprestajne sa modlite.“ (1 Tes 5,17) Samozrejme, ak by sme mali tráviť všetok svoj čas modlitbou (na kolenách so zavretými očami), nič by sme neurobili. Boli by sme už takí svätí, že tu na zemi by z nás nebol žiaden úžitok. O to Bohu určite nejde. Dá sa byť v živote efektívny a súčasne byť aj veľkým modlitebníkom a modliť sa „neprestajne“? Áno. Musíme však pochopiť, že *modlitba je vo svojej podstate vlastne nasmerovanie našej mysle na Boha*.

Modliť sa neprestajne znamená, že Boh je centrom nášho uvažovania. V každom našom rozhodovaní sa pýtame na jeho vôľu, zaujíma nás, aký má on vzťah k danému problému. Modlitba nám už nebude formálnou povinnosťou, ale stane sa radostnou nevyhnutnosťou, bez ktorej sa nezaobídeme a ktorá nám bude pôso-biť vždy novú radosť a uspokojenie. Potom o nej nebudeme len teoretizovať, ale ju budeme radostne prežívať.